

פ ר ט י כ ל

מישיבה של הועדה לעניני פנים

שהתקיימה ביום ב' כ"א תמוז תש"ט (18.7.49)
בשעה 9.15

נוכחים: חברי הועדה

1. בן-צבי יצחק
2. גורי ישראל
3. הכהן דוד
4. וורהפטיג זרח
5. תושי אבא
6. כהן אידוב
7. מינץ בנימין
8. מרלין שמואל
9. סנה משה
10. פראי אלעזר
11. שפמל אריה

מזמנים:

1.	מר רוזנבלום -	ממשרד הפנים	"	"	היועץ המשפטי
2.	מר הורנשטיין -	"	"	"	"
3.	מר זילביגר -	"	"	"	"
4.	ד"ר בר -	"	הדחות	"	"

נעדרים: חברי הועדה:

1. טובי טופיק
2. ספיר יוסף
3. סיף אלדין זרעבי
4. פרידמן-ילין נחן

היו"ר: מר ב. מינץ.

סדר/היום: חוק תקציבי השירותים הדתיים היהודיים
(הוראת שעה) תש"ט - 1949.

היו"ר ב. מינץ:

חוק תקציבי השירותים הדתיים הובא כבר

לפני הכנסת והועבר לוועדת הפנים. היועץ

המשפטי של משרד הדחות ד"ר בר נוכח אחנו בישיבה זו, וירצה לפנינו

אם על בעיות החוק הזה.

ד"ר בר

ל"ג ב"ג

היועץ המשפטי.

כאשר שו הדהות פתח את הויכות בכנסת

בקשר לחוק זה, הוא אמר: " זוהי הצעת

חוק של הממשלה". וברצוני להדגיש כאן היום את המלים האלה - זוהי הצעת

חוק של הממשלה ולא של משרד הדהות. ברצוני למסור לכם גם כיצד הגענו

לכך שהגשנו את החוק הזה על 15 סעיפיו לפני הכנסת.

כאשר הוסל הועד הלאומי ואתו גם מס כנסת

ישראל, עבר משרד הדהות הצעת חוק מופרטת בקשר למועצות הדהיות, אולם

לא היה ברור מה יהיה התקציב של המועצות הדהיות האלה. שר הדהות היה

ברעה, כי כל עור הממשלה לא החליטה על תקציב - אי אפשר יהיה להגיש הצעת

חוק מפורטת בפני הכנסת. ורק בסוף מרץ ש.ז. החליטה הממשלה על תקציב

המועצות הדהיות. ראש הממשלה, בהודיעו בפני הכנסת על תכניות הממשלה,

מסר, כי המועצות הדהיות הן כל אותם תגופים אשר טיפקו את הצרכים הדהיים

לישוב עד תאריך ב' בניסן ש.ז. בהמיכתה של הרשות המקומית באותו איזור.

כמו"כ מסר ראש הממשלה, כי הרשויות המקומיות השתתפה ב-2/5 מהוצאות

השירותים הדהיים. אולם עד אשר החוק הזה יאושר ע"י הכנסת, אצא הצענו

שיש להוציא חוק ביניים, כדי לאפשר לנו לקיים את השירותים הדהיים

במדינת ישראל. לאחר בידור ודיון מקיף בין משרד הדהות לבין משרד המשפטים

של הממשלה החלטת שאפשר להשתמש לצורך זה בתקנות לשעת חירום. למרות שמשרד

הדהות לא רצה להשתמש בתקנות לשעת חירום לצורך זה - המלים היועץ המשפטי

של הממשלה שאפשר להשתמש בחלטת בתקנות אלה לצורך קיום השירותים הדהיים

במדינת. לאחר שהיועץ המשפטי של המדינה חירום את דעתו בענין זה - עבר

משרד הדהות תקנות לשעת חירום בשינוף פעולה עם משרד המשפטים, והתקנות

האלה נמסרו לממשלה לפרסום.

ברצוני למסור לכם כאן, שהתקנות הללו

מבילות את כל מה שאפשר להכיל במסגרת של חוק לתקופת מעבר. עיקרי החוק

הם: תקנת מועצות דהיות, קביעת טכנוט של אשיות משפטיות, הפקידים וסמכויות,

סדרי עבודה, הכנסות, הוצאות. התקנות הללו מבילות את המצית החוק אשר עובר

על ידינו, כי לאחר שנשמעה שאילתה בכנסת, החליטה הכנסת שלא להוציא תקנות

לשעת חירום - למרות רצונה של הממשלה. החלטנו, איפוא, להשויט סעיפים

רבים מהחוק שעובר על ידינו, והחוק הובא בצורה זו על 15 סעיפיו בפני

הכנסת. אני חוזר ומהגיש, כי זוהי הצעת החוק של הממשלה, שאושרה ע"י

הממשלה בהתאם להחלטת הקואליציה.

שלוש הטענות העיקריות שהושמעו בכנסת נגד

מל/של.

(א) כי המועצות הדתיות הן "אשיות משפטיות";

(ב) כי לא מדובר בחוק באופן מפורש על-ההכנסות של המועצות האלה;

(ג) כי המועצות הדתיות ההיינה מורכבות רק בהסכמתו של שר הדתות.

לשענות אלה הנני רוצה להשיב:

(א) שר פורש בדיוק מהו הסטטוס של המועצה הדתית ועד שיוחלט

על כך באופן עקרוני (דבר שיגזול בודאי כמה חדשים), יש

להכריז לעת-עתה, כי כתקופת המעבר תהיה המועצה הדתית

"אשיות משפטיות", כדי לאפשר לה לקיים את השרותים הדתיים.

(ב) משרד הדתות מוכן לקבל את ההצעה שיוכנס פניך מיוחד

בקשר להכנסות של המועצות הדתיות. משרד הדתות מוכן לוותר

ולבטל לא רק את מסי כנסת ישראל ומסי שחיטה ולקבוע את

ההכנסות רק מ: תעודות נשואין, גיטין, קבורה ומצבות.

(ג) אשר להרכב המועצות הדתיות הודגש, כי ישנם ישובים רבים

בארץ שטרם נקבע להם סטטוס של רשות מקומית ועבור הישובים

שאינן להם שלטון מקומי שר הדתות צריך להחליט על הרכב

המועצה הדתית.

נקודת הכובד בשענות אלה היתה ענין האשיות המשפטיות.

אם המועצה הדתית לא תהיה אשיות משפטיות, כיצד היא תוכל לקיים את השירותים?

האם אתם רוצים להפוך את המועצה הדתית למחלקה של הרשות המקומית? אני

חושב, איפוא, כי שר הדתות יביא לפני הכנסת חוק מפורט בקשר למועצות הדתיות,

ולאחר שיהיה דיון על החוק המפורט, תוכל הכנסת להחליט באופן עקרוני, אם

המועצה הדתית תהיה אשיות משפטיות או - מוסד עצמאי או מחלקה של העירייה.

אולם לעת-עתה, כדי להבטיח את השירותים הדתיים, אנו מוכרחים למצוא סידור

בינים עבור תקופת המעבר. הפתרון היחידי הוא "אשיות משפטיות".

אשר להרכב המועצות הדתיות, ברצוני למסור דבר אחד.

ישנם מקומות במדינת ישראל שיש להם שלטון מקומי, אבל לעומת זה ישנם

מקומות במדינת ישראל שאינם שייכים לשום שלטון עצמי ולשום שלטון מקומי,

ולכן חייב משרד הדתות במקומות אלה למנות את המועצה הדתית. היו איפוא, להצעה

זו שני חלקים. אחד עבור מקומות בעלות שלטון מקומי, חלק שני עבור מקומות

שאינן בהם שלטון מקומי. אנו עבדנו הצעה-תקציב עבור השירותים הדתיים שהתאים לכל המקומות.

חוק התקציב מכיל סעיף הקובע כי לשירותים הדתיים

שאינן להם שלטון מקומי, יש להקציב 400 אלף ל"י. אם נצטרך למשל, עבור מקומות אלה, רק 250 אלף ל"י, הרי ביותרה של 150 אלף ל"י יחליט שר הדתות כיצד לחלק את הסכום או לאיזה סעיף אחר להקציבו בשירות הדתי, במסגרת של החוק.

הצעתנו היא כי ועדת הפנים תקבל את החוק הזה

כחוק מעבר לתקופה מסוימת של 4 חדשים בערך, עד אשר ינוסח חוק מפורט אשר יעובד על-ידי משרד הפנים ומשרד המשפטים ומשרד הדתות. ובינתיים, אנו מבקשים לאשר תקנות לשעת-חירום לביצוע החוק הזה ולקיום השירותים הדתיים.

אני מבין שיש צורך לקיים את השירותים הדתיים

פ. גורביץ

בתקופת המעבר, אולם הייתי רוצה לדעת לכמה זמן

נקבעה תקופת מעבר זו או יותר נכון עד איזה תאריך.

הוצע לקבוע עד מר חשוון תש"ט.

ד"ר גור

אני מבין יחד עם זאת, מדוע צריכים בהוראות-שעה

פ. גורביץ

לקבוע מסמרות של החוק או לחדש חידושים. דבר כזה

צריך להיעשות רק בחוק קבוע.

אני חושב שבהוראות-שעה מספיק אם נקבע שהיות ויש

הכרח לקיים את השירותים הדתיים, תשא הממשלה מצד אחד, והרשויות המקומיות מצד שני, בהוצאות השירותים הדתיים, כפי שהדבר נעשה בתוקף החוק המנדטורי. ואין לחדש כל חידושים בהוראות-שעה אם אין הכרח בכך כרגע.

מכאן, אני מתנגד לנוסח של סעיף 3(א).

לדעתי, אין כל צורך לקבל את החידוש הזה משני טעמים: (א) מספר המקומות האלה הוא קטן מאד, ולדעתי הולך ונשלם תהליך המוניציפליזציה כמעט בכל המקומות שעדיין לא הוקם בהם שלטון מקומי; (ב) אפשר להשתמש בהוראות הקיימות בחוק כנסת-ישראל. בחוק זה לא הוגדר "מועצה-דתית" אלא "מועצת-שחיטה". מונח לפני הזכיר שנשלח לעיריית תל-אביב בענין זה וחתום על-ידי מר בן-צבי.

למועצת השחיטה כשלעצמה לא היתה כל אשיות משפטית,

כי היא היתה קשורה לועד הקהלה, וועד הקהלה היה אשיות משפטית. אם אנו נעביר חיום את שמכויות ועד הקהלה לרשות המקומית, אין כל צורך להקים מועצות דתיות אלא אפשר להשאיר את מועצות השחיטה, וכל הזכויות של האשיות משפטית" תעבורנה לרשויות המקומיות.

ד"ר ברי: אכן קובעים שהרשויות המקומיות תשתתפנה בשני שלישים מהוצאות השירותים הדתיים, אולם לא תהיינה כל שמכות לספל בשירותים הדתיים.

פ. גורני: בשנת 1938 היה בירור בועד הלאומי בקשר לסמכות המועצה הדתית ונקבע שזוהי ועדה של הרשות המקומית כשם שישנן ועדות רבות אחרות ברשות המקומית. ז.א., שהמועצה הדתית היא אחת מהועדות של הרשויות המקומיות. לשם כך, אין אני רואה כל צורך להגדיר מחדש מהי מועצה דתית. ויכוח בענין זה אינו יכול להעשות ליד שולתן זה, כי הויכוח צריך להיות מלא ומקיף.

כמו כן מובן שאין מקום בסעיף 3 פסקא ב' כי אח ענין ההגדרה והשמכויות של המועצה הדתית נצטרך לקבוע באופן מפורט בחוק הקבוע ולא בהוראות-שעה. כרגע אין צורך לפרט את הדבר, כי הויכוח הוא זמני. כן אינני חושב שאפשר לחייב, באופן אוטומטי, את הרשויות המקומיות, להשתתף בשני שלישים בהוצאות השירותים הדתיים, בהתאם לשליש שייקבע ע"י משרד הדתות. לדעתי, החלטה על הקצבה לשירותים הדתיים צריכה להעשות על-ידי הרשות המקומית בהתאם לצרכים של אותו מקום, והחלטת הרשות המקומית היא אשר צריכה לחייב, באופן אוטומטי, את הממשלה.

בהצעת התקציב צויין שעבור מקומות שאין שם שלטון עצמי יש להקציב 400 אלף ל"י עבור השירותים הדתיים, אבל לדעתי, אין כל הובה להוציא סכום כזה. כמו כן ראיתי בהצעת התקציב רזרבה של 79 אלף ל"י. לא ראיתי שום רזרבה כזאת בשום הצעת תקציב, ומתקבל הרושם שמשרד הדתות לא ידע לשם מה יש לו צורך ברזרבה כזאת, אולם, בכל זאת משאיר אותה לעצמו. ואם המועצות הדתיות תוכלנה לחייב באופן אוטומטי את הרשויות המקומיות להשתתף בשני שלישי ההוצאות, אם כן לשם מה הרזרבה הזאת? זוהי דאגה תמורה כי אנו

דנים על קיצוצים בתקציב המדינה וזה יהיה הטעם היחיד שהמדינה תוכל לחייב את הרשות המקומית בנשיאה בעול התקציב לשירותים הדתיים מבלי שתהיה לרשויות המקומיות כל נימוק לקצץ בתקציב שיוגש לה. ברור לנו מראש שלא שר הפנים ולא שר הדתות ירצו לקצץ בתקציב שיוגש לרשויות המקומיות, אפילו אם הוא יהיה מופרז. מתוך נסיוני בתור חבר מועצת עיריית תל-אביב, היתה לי כבר ההזדמנות לדון כמה וכמה פעמים בענין זה, ואף-על-פי-כן, היו סעיפים בתקציב הזה שהיו מופרזים.

ועוד הערה: ישנו עוקץ פוליטי בעובדה שאנו מתקנים חוק עבור השירותים הדתיים היהודיים. הרי ישנם עוד אזרחים במדינה הזקוקים לשירותים דתיים, מדוע לא נטפל בכך? מדוע איננו קובעים בחוק הוראות-שעש של השירותים הדתיים גם סעיפים עבור השירותים הדתיים לעדות הלא יהודיות?

ג. בן-צבי:

תמיד התפלאתי על משרד הדתות וגם על הרבנות הראשית:

כי במשך שנה וחצי מאז הוקמה המדינה, לא דאגה להוציא הצעה כוללת עבור חוק השירותים הדתיים. היתה פעולה אינטנסיבית מאה בענין זה בועד הלאומי, ובפרט בעניני שירותי-חינוך, בריאות, עזרה סוציאלית ושירותים דתיים. מהיום הראשון של הקמת המדינה, השתדלנו להעביר את ארבע השירותים האלה מסמכות הועד הלאומי לשמכות המדינה. אולם משום-מה, דוקא עניני השירותים הדתיים, הוצנחו. אני בעצמי פניתי, לא פעם, גם לרבנות הראשית ודרשתי ממנה כי התקין הצעה קבועה בקשר לשירותים הדתיים. עם ביטול אכנסת ישראל, לא נשאר כל אורגן דתי במדינה. זו היתה הערה כללית. ואני מדגיש שוב, שאני מתפלא שלא נעשה דבר בשטח זה אך כי היה די זמן לכך, ולא היינו צריכים להשתמש בתקנות לשעת-חירום לצורך זה.

יש לקבוע מהו הפרינציפ שלפיו אנו רוצים לקבוע את הסטטוס

של המועצות הדתיות. אינני חושב שאנו צריכים לבנות אותן על יסוד של "הפרדת הדת מהכנסיה" וכאשר הפכה מועצת השחיטה למועצה דתית, לא היתה כל התנגדות לכך מצד הצבור. שום גורם צבורי לא דבר לפי שעה על הפרדה כזו. בהתאם לחוק הקיים בדבר מועצת השחיטה, הרי כל מקום שיש שם למעלה מ-3000 תושבים יהודים נחשב לאורגן. אם כן, היו מקומות שהיו אורגנים כאלה והיו מקומות שלא הצליחו להקים אורגנים כאלה מפאת מספר התושבים הקטן ולכן גם בגבולות החוק הזה, כל עוד לא נשתנה, וכל עוד לא הוחלט על חוק קבוע חדש, אפשר יהיה לקבל את הפרינציפ שהמועצה הדתית היא ועדה האחראית כלפי העירייה או הרשות המקומית. מכאן שאין

כל מקום לאשיות משפטיות. סמכות כזו היא מסוכנת והיא יכולה להתרחב ולהחפתח בכיוון בלתי רצוי לנו. ולפי דעתי רצוי להעביר את הסמכות הזו למועצה מקומית כדי להבטיח אותנו מפני מומנטים מהפכניים בענין זה.

בענין המיעוטים: החוק הכללי של ממשלת המנדט, שעוד לא בוסל, כולל בתוכו גם את חוק העדות, נוסף לחוק ועדי הקהילות, ולפיו יכולה כל דת להתארגן בתור עדה דתית. אנו היהודים, היינו רגילים לחוק כזה במשך כל שנות גלותנו ויש לנו פרקטיקה כיצד לסדר עדות דתיות. לערבים אין נסיון כזה והם צריכים להתרגל לאותו סידור. משום כך הם עוד אינם מאורגנים בעדות דתיות למרות שהחוק מאפשר להם זאת. עד כמה שידוע לי, החענינו הדרוזים בדבר זה עוד לפני 20 שנה, אולם לא יכלו להגיע לידי החלטה, כי יש להם שתי משפחות הנוטות לכיוונים שונים. אולם אני חושב שעכשו, מאחר שהגורם הפן-ערבי געלם, הם יוכלו לבוא לידי החלטה באיזה אופן ואיזו צורה להתארגן בעדה דתית. דבר זה איננו נוגע לנו ולא אנו צריכים להחליט על כך - אבל, עלינו להכין תקציב המתאים.

הפרדת הכנסיה מן הדת זו היתה סיסמה של המהפכה הצרפתית, אולם אפילו ברוסיה שוב איחדו את הדת עם המדינה. גם אנו חייבים לדאוג לשירותים הדתיים של כל העדות בארץ. אין אנו צריכים לתת פתחון-פה לערבים תושבי מדינת ישראל, שיטענו כי אין אנו מגישים להם את העזרה הדרושה בקשר לשירותים הדתיים שלהם והם יפנו למופתי שהוא ידאג לכך. זהו פתח מסוכן מאד ואנו צריכים להמנע מכך.

היו"ר ב. מינץ: גם אני מצטרף להתפלאתו של החבר בן-צבי על כך שמשרד הדתות וחרמטת הראשית לא מצאו לנכון, במשך שנה וחצי מיום הקמת המדינה, לדאוג להכנת חוק מתאים בקשר לשירותים הדתיים במדינה והיינו נמנעים מהחפזון הזה של אישור חוק זמני.

אולם, כדי שהחוק הזמני יהיה בלתי-מוגבל, הצעתי למשרד הדתות לקבוע ^{הנוסף} החוק יפקע בכ"ב בחשון תש"י, ועד חאריך זה חייב משרד הדתות להכין חוק מתוקן בשאלה זו.

אני מציע להכניס כמה שינויים בחוק שהוצע לנו ע"י

משרד הדתות. (הצעת היו"ר ב. מינץ מצורפת בזה).

א. שפטל:

בסעיף ב' פסקא ב' אני מציע במקום המלה
"להגדיל" את המלה "לשנות", כי לא תמיד צריך
יהיה דוקא להגדיל את התקציב עבור השרותים הדתיים, אולי יהיה צורך להקטין.

ד"ר בר:

כאן חכונגה היא במיוחד לירושלים ושם יש צורך
להגדיל את התקציב עבור השרותים הדתיים.
בנוגע להקצבות עוד יבוא סעיף מיוחד.

א. חושי:

אני מציע למחוק בחוק זה את המלה "יהודים".
ובמקום זה אני מציע: "חוק תקציב השרותים
הדתיים".

בניגוד לחבר בן-צבי ידוע לי, כי הדרוזים
החליטו לפני חדשים להתארגן. הנוצרים במדינתנו כבר מאורגנים והם גם
העדה הדתית המאורגנת ביותר מכל העדות הבלתי יהודיות. כל אלה יפנו אלינו
בעתיד ואנו צריכים לעזור להם במיטב יכולתנו. אני חושב שזהו פגם גדול מאד
אם אנו קובעים שזהו חוק שרותים דתיים יהודים, ויהיו כאלה שינצלו לרעה
את העובדה הזו.

מה שנוגע למתן אשיות משפטית למועצות הדתיות,

הרי אני חושב שהדבר מסוכן, כי זה יגע גם בווקפים = הקדשים של כל הדתות האחרות
ומתן סמכויות כה רחבות לכל ההקדשים השונים הנמצאים בארצנו עלול להתפתח
לשלב מסוכן ביותר. אני מציע לבטל את הזכות הזאת.

ד. הכהן:

איני מסכים שהמועצה הדתית תהיה רשות בפני

עצמה ותהיה רשאית לגבות מכל אחד תשלומים. אני

רוצה לדעת עבור מה אני משלם וכיצד מוצאים הכספים. ידוע לי, למשל, כי
בחיפה נתמנו יוחר רבנים מכפי הצורך, רק משום שלא היתה להם פרנסה אחרת. אני
חושב שמזכותנו לדעת כמה רבנים מתמנים וכו'. אני גם לא רוצה לתת למועצה
הדתית לטפל בענין בתי הקברות. זהו ענינה של הרשות המקומית ולא של המועצה
הדתית. המועצה הדתית צריכה לטפל רק בעניני הדת שבתוך גבולות בית הקברות:
טכסים, טהרה וכו'.

אשר ל"אשיות משפטית" של המועצות הדתיות, אני

תומך בדברי א. חושי, כי ידוע לי על כל מיני עסקים שהתנהלו ע"י הווקפים

שהם לפעמים די מסוכנים לאינטרסים של המדינה.

מל/של.

ש. מרלין:

אני מסכים בהחלט לכך, שחוק השרותים הדתיים

יהיה כולל עבור כל העדות בארץ. אני מציע

איפוא, כי השם הכולל של החוק יהיה " חוק השרותים הדתיים " והחוק שאנו

דנים בו תהיה לו כותרת משנה: "מועצה דתית יהודית".

אני חושב שכולנו נסכים שמדינה איננה קהילה

ויש להפריד את הסמכויות שבין המדינה לבין הקהילה. כמוכן שאנו דנים עתה

בחוק זמני, אבל אפילו במסגרת הזמנית הזו אני מציע להוסיף לסעיף ג' את

הנוסחה הבאה: " המועצה הדתית ממלאה באופן זמני תפקידיו של ועד הקהילה

המספק צרכי הדת של הצבור היהודי בארץ, עד שתערכנה

בחירות סדירות ודמוקרטיות לקהילות היהודיות בישובי

הארץ ".

בארץ הזאת ישנם כבר למעשה צבורים דתיים שונים. כמוכן שהצבור היהודי

הוא המכריע והוא הרוב הגדול, אולם ישנם גם צבורים לא יהודיים - וגם זאת צריך

לקחת בחשבון בעיקר כשאנו מטפלים בחחוקה. אני מקוה, כי אנו לא נערבב

תחומים בין המדינה ובין הצרכים הדתיים בארץ הזאת. ולכן אני מציע שגם

בחוק הזמני נגדיר מה זו מועצה דתית. אני חושב, שהמועצה הדתית צריכה

למלא באופן זמני את כל החפיקים ואת כל הסמכויות שהיו לועדי הקהילה.

כאשר נדון על סמכויות הקהילה היהודית בארץ, אני אתמוך בכך שיפרידו בין

סמכויות ועדי הקהילות לבין המדינה.

ד"ר מ. סנה:

במליאת הכנסת העבירו את הדיון בחוק זה לוועדת הפנים.

אני תומך, ובצדק, בכל החברים שקדמו לי, שאין כל טעם

לא פוליטי ולא מעשי לקבוע חוק שירותים דתיים לגבי הדת היהודית ולא לגבי

דתות אחרות. הממשלה חייבת להכין לנו חוק כולל בשאלה זו ועל משרד הפנים

הדתות לטפל בדבר באופן נמרץ. לדעתי, החוק שהוגש לנו הוא רק קטע. אין

כוחה של ועדת הפנים לההפך לגורם מכין של החוק. ההצעה צריכה לבוא ממשרד

הדתות וצריכה להכין הסדר עבור כל הדתות בארץ. אין כל טעם להתווכח עכשו

על הפרינציפ של הפרדת הדת מהמדינה כל עוד לא הוכן לנו חוק סופי.

אגב, עלי להעיר שהמציאות שלנו דומה לארצות מערב אירופה. גם שם הפרידו

את הדת מהמדינה. לכל דת ניתן חופש כמוכן רק באותה מסגרת שהמדינה קבעה כשטח

מחיה לכנסיה מבלי לסבך את המדינה בכל הפרובלימות הדתיות. אינני חושב שגם

הממשלה שלנו צריכה להחזיר בכל הענינים האלה. אמנם, היא צריכה לדאוג למפוק

הצרכים הדתיים של אותם האזרחים של המדינה המעוניינים בכך, אבל במידה מסוימת.

לדעתי, המועצות הדתיות צריכות להתקיים משני תקציבים:

- (א) מתקציב הממשלה (ואח"כ תהיה חלוקה לפי צרכי הרשויות המקומיות)
(ב) מתרומות, וחשלומים שהמועצות הדתיות רשאיות לקבל עבור השירותים הדתיים.

היו"ר ב. מינץ:

אם אתה אומר שהן יכולות להנות מתרומות - אם כן אתה מסכים שהן תהיינה אשיות משפטיות.

ד"ר מ. סנה:

ברור, שהממשלה חייבת לקבוע העריף אחיד עבור כל השירותים הדתיים, כגון: פעודות-נשואין, גישין, וכדומה. אינני חושב שהרשויות המקומיות צריכות להקציב סכומים עבור השירותים הדתיים. אני מסכים שהממשלה תקציב סכומים, כי היא חייבת לדאוג לאזרחים, אבל אין זה ענין של הרשויות המוניציפליות. אני שוב חוזר שאין אנו צריכים לתת אשיות משפטיות לרשויות הדתיות, ואנו צריכים למצוא פתרון אחר שיאפשר למועצות הדתיות לקבל תרומות וכו'.

היו"ר ב. מינץ:

אני מסכים לדברי החבר סנה כי החוק הוכן בחיפזון רב ואיננו מושלם.

אולם יחד עם זאת אני מצטער לשמוע שיש כאן חברים הדואגים יותר למוסלמים ולדרוזים מאשר ליהודים. אין לשכוח כי 90% מאזרחי המדינה הזאת הם יהודים ובראש וראשונה יש לדאוג להם. כשהעדות האחרות תרצנה להתארגן בעדות דתיות, נעזור להם לאחר שיפנו אלינו בענין זה.

אינני מבין מדוע דוד הכהן מתנגד כל כך שהמועצות הדתיות תהיה להן סמכות לרכוש קרקעות, נכסים וכו'. אני בטוח שהם לא יתחרו בקרן הקיימת. אם עיריית חיפה, למשל, תקבל רכוש, האם היא לא תתחרה בקרן הקיימת? לדעתי, אין כל יסוד לפחד שכאילו תקום כנסיה יהודית שתתחרה בממשלה או בקרן הקיימת. אולם אני חושב כי ככל זאת יש להוציא מהחוק את כל הענין של האשיות משפטיות. עבור המועצות הדתיות.

ז. ורדימני:

אני חושב שאין אנו דנים כאן בכעיה כשלעצמה: סיפוק הצרכים הדתיים לתושבי המדינה. אגב, רציתי להעיר שקיימות רק שתי אפשרויות ולא שלש אפשרויות. ישנה רק אפשרות של

הפרדת הדת מהמדינה, או אי-הפרדה. אלה הן שתי האפשרויות העיקריות. אולם, צריך לתת לדעה סמכויות חופשיות, כדי שהמדינה לא תוכל לשים מכשולים על הסמכויות האלה (כגון: קבלת תרומות וכו'). אין אנו צריכים ליצור אפשרות של מלחמת המדינה בדת. א זוהי מלחמה שנכשלה בכל הארצות. בכל מקום ניתנה אפשרות לאזרחים הדתיים להתארגן ולהטיל מסים כמו כל מסים אחרים, ואנחנו היהודים נהננו מכך. גם אלה הטוענים להפרדה גמורה, צריכים לאפשר מצד שני לתת חפש גמור לאזרחים להתארגן כעדות דתיות ולגבות מסים ותרומות. אשר לגישה של ההפרדה הגמורה בין הדת והמדינה, אני חושב שדוקא במדינת ישראל הדבר לא ייבצע. יש לנו אמנם יהודים לא דתיים, אבל אין יהודים שיש להם דת אחרת, ומדוע זה דוקא מדינתנו צריכה לפתח את הפירוד הזה?

אני חושב ששאלת הסדר השירותים הדתיים היהודיים, דוקא היא בוערת ביותר. עם הקמת מדינת ישראל וכיסול כנסת ישראל נשארו השירותים הדתיים ללא דואג, בו בזמן שיתר השירותים החוקיים של ממשלת המנדט הנוגעים לדתות האחרות נשארו בחקפם.

ההצעה של מר מרלין בדבר ועדי קהילות היא בכוון של הפרדה, ולדעתי, אין להכנס לדיון בשאלה זו.

להצעת הד"ר סנה רצייתי להעיר: אם המועצות הדתיות תוכלנה להנות מהקצבת הממשלה, מדוע לא תוכלנה להנות מהקצבת העיריות? מדוע בעניני חינוך יש שיתוף בהוצאות בין הממשלה והרשויות המקומיות, ובעניני הדת לא?

בענין אשיות משפטיות, אני מסכים שיש לצמצם כמה שאפשר את הסמכויות האלה, אבל אי-אפשר לבטלן לגמרי, כי פירושו של דבר לשחק לגמרי את פעולות המועצות הדתיות. אני מסכים שבהוצאות-שעה נמחק את המלים "דכוש" וכו'. אבל בדרך כלל יש לתת להם סטטוס של אשיות משפטיות.

מר רוזנבלום:
משרד המשפטים.
ההצעה שהובאה לפניכם נוגעת לשירותים הדתיים היהודיים, כי אין בארץ, לאחר ביטול כנסת ישראל איזה חוק שהוא בקשר לכך. לעומת זאת קיימים עדיין כל החוקים והצווים בקשר לעדות הלא יהודיות, של ממשלת המנדט. אגב עלי לציין, כי גם בזמן השלטון המנדטורי, העדות האחרות לא השתמשו בחוק זה.

אשר לעניני ההקדשים (ווקף), הם אינם נהנים

מחוק של אשיות משפטית אלא לפי חוק מסוים, בקשר למעמדה המיוחד של ארצנו בשאלה זו. אשר לאשיות משפטית עלי להעיר כי אי-אפשר יהיה לקיים את השירותים הדתיים בלי גוף אדמיניסטרטיבי העומד בפני עצמו, והוא יכול לעמוד ברשות עצמו רק אם יהיה לו סטטוס יורידוי של אשיות משפטית. אם לא יקבע סטטוס יורידוי עבור המועצות הדתיות - פירוש הדבר שהרשויות המקומיות תהיינח חייבות לקבל לידיהן את הדאגה לשירותים הדתיים, ככל יתר השירותים.

י. גורי: תקציב, פירושו הוצאות והכנסות. בחוק המוצע

לפנינו מדובר רק, כי $\frac{1}{3}$ מההוצאות יקבע ע"י המועצה הדתית ולפי זה תצטרך הרשות המקומית להוסיף $\frac{2}{3}$ מההוצאות. יוצא, איפוא, כי אין כל צורך בהכנסות אחרות, ולפי דעתי לא יהיה גם צורך להטיל חשלומים נוספים על התושבים, אלא אם הרשות המקומית תמצא לנכון להטיל חשלומים עבור תעודות נשואין וכו'. אני חושב שאם נקבע, כי בהוצאות השרותים הדתיים נושאת הממשלה בשיתוף עם הרשות המקומית - הרי ניטל בזה העוקץ מכל הענין של "אשיות משפטית". אני חושב שהמועצה הדתית צריכה להיות ועדה של רשות מקומית, ולא רשות בעלת זכויות יורידיות משלה. הויכוח כאן על הפרדה בין הדת והמדינה, הוא ויכוח תיאורטי גרידא. ז.א. המועצות הדתיות תהננה רק מההכנסות של :

(א) הקצבת הממשלה (חלוקה לפי מקומות)

(ב) מסי הרשויות המקומיות.

סדור זה יחייב גם את קיום השרותים הדתיים של העדות הלא-יהודיות באותן הרשויות בהן ימצאו אזרחים לא יהודים משלמי מסים.

מר רוזנבלום: המועצה המוסלמית העליונה עדיין קיימת !

מה שאני מציע שבמקום סעיף 3 פסקא א' יוכנס

י. גורי:

סעיף האומר שהכנסות של המועצות הדתיות תכואנה

משני הגורמים שהזכרתי לעיל, לפי הנוסח דלקמן:

" לא הוקמה רשות מקומית לפי חוק העיריות או לפי

פקודת המועצות המקומיות בנקודה ישובית מסויימת,

ישמש ועד המקום באותה נקודה רשות מקומית, לצורך

חוק זה.

התקציב לשרותים הדתיים יוכן ע"י ועד המקום, ויוגש

לאישורו של שר הדתות.

ובמקום סמן 2 סעיף א', סעיף קטן 1 ו-2, אני מציע:

" שר הדתות, שר האוצר ושר הפנים יקבעו ביחד את
שיעור השתתפותן של הרשויות המקומיות בתקציב
השירותים הדתיים, אך השתתפות זו לא תעלה על שני
שלישים מהתקציב הנ"ל. "

י. בן-צבי: בקשר לשם החוק, ברצוני להעיר, כי לדעתי אין כל צורך
לשנות את השם. סוף סוף הישוב העברי בארץ מונה 84%
ממספר התושבים.

אני
אשר לאשיות המשפטיות אנא חושב שיש צורך לבטל זאת,
כי למעשה המועצה הדתית היא מועצת שחיטה, אולם איננו יכולים יחד עם
זאת לבטל את הסמכויות של ההקדשים השייכים לעשות בלתי-יהודיות.

כמו כן אני חושב שאם בטלנו את הקהלות היהודיות
הרי מובן מאליו שכל התפקידים עוברים באופן אוטומטי לשלטון המוניציפלי
והוא צריך להיות האורגן המטפל בכל הדברים האלה, באמצעות ועדה מסויימת.

אבא חושי: אינני מבין משום מה החוק הזה לא יתאים גם לתושבים
הבלתי-יהודים. האם עיריית נצרת לא תוכל לשאת בהוצאות
של שירותים דתיים גם עבור התושבים הערבים, וגם עבור התושבים היהודים
שהתיישבו במקום?

י. בן-צבי: עבור אותן הערים ששם יהיה מיעוט יהודי, ניצור סטטוס
מיוחד שיתאים עבור כל מיעוט. אם בחיפה יש מיעוט ערבי,
נצטרך לדאוג לו לפי אותו החוק.

ש. מרלין: אינני רוצה להקשות על שר הדתות, להיפך אני מעוניין
לעזור לו, אולם לדעתי אף בחוק זמני חייבים להגדיר
את המונח "מועצה דתית". איננו יכולים לתת סטטוס יוריד לגוף צבורי
שלא יהיה כל פיקוח עליו. אני חוזר על הצעתי הקודמת על הקמת ועדי קהלות
אולם באופן זמני תמלא המועצה הדתית את תפקיד ועד הקהילה. החיים הדתיים
היהודיים הם ערים למדי, ואינני חושב ואינני מתאר לעצמי שהממשלה תוכל להיות
הדתיים
אחראית עבור כל הזרמים/השונים של הישוב היהודי.

היו"ר ב. מינץ:

אני חושב שלא נגש להצבעה היום בענין זה.

אני מציע שמשך הדתות יכין לנו הצעת חוק מתוקנת

בהתאם להערות שנשמעו כאן ע"י חברי הועדה. אני ממליץ שהצעת החוק המתוקנת

תוגש לחברי הועדה ביום ד' (20.7.49) כדי שהחברים יוכלו לעיין בה עד יום

ב' הבא (25.7.49), כי אז נגש להצבעה.

ד"ר בר:
היועץ המשפטי:

אני מסכים להצעתו של היו"ר, אולם יש לי

בקשה אחת. היות ואלה הוראות שעה, והיות ואנו

זקוקים באופן דחוף לאישור החוק הזמני הזה, אבקש את חברי הועדה לא לדחות

את ההצבעה בענין זה לאחר יום ב' הבא.

ה ע ר ה: לזטה כאן הצעת חוק מתוקנת

של מר ב. מינץ.

חוק הקציב השירותים הדתיים היהודיים

הוראות שעה - תש"ט 1949.

הצעה מתוקנת של יו"ר הוועדה מר ב. מינץ.

(הטעמים המקבילים בהצעה המקורית: בסוגריים).

1. (א) "המועצה" - פרושה: המועצה הדתית היהודית או גוף אחר אשר סיפק, באישורה, בהסכמתו, או בחמיכתה של הרשות המקומית ששטח שיפוטת חופף את מקום המועצה הדתית היהודית או גוף ציבורי אחר (להלן "הרשות המקומית"), שירותים דתיים יהודיים באותו מקום עד יום ב' ניסן תש"ט (1.4.1949) ומיום זה עד תאריך פרסום חוק זה.

(2) המועצה היא אצ"ח משפטית. (5. ב')

תקציב השירותים הדתיים היהודיים

2. (א) המועצה תכין הצעת תקציב של השירותים הדתיים היהודיים שבמקומה, במועד, בצורה ולתקופה שיקבע שר הדתות. (1 א')

(ב) הוכנה הצעת תקציב כאמור, תגושה המועצה לאישר לרשות המקומית. (1 ג')

(ג) אושרה הצעת התקציב תהיה ההצעה לתקציב בר תוקף ומחייב, והמועצה לא תוציא כל הוצאה שהיא אלא אם היא נכללה בתקציב זה. (1 ד')

כסוי הוצאות התקציב

3. (א) בהוצאות תקציב שהוכן ואושר לפי סעיף 2, ישאו - (1) הממשלה - בשעור של שליש (2) הרשות המקומית - בשעור של שני שלישים. (2 א')

(ב) שר האוצר ושר הדתות ביתר רשאים להגדיל את השעור הקבוע בסעיף-קטן (א) (ו), לגבי מקום פלוני, אם לדעתם הנאי המקום המיוחדים מצריכים זאת. (2 ב')

הקמת מועצות חדשות.

4. (א) שר הדתות רשאי לצוות להקים גוף, שדינו יהיה כדין מועצה דתית לכל דבר, בכל מקום שעד יום ב' ניסן תש"ט (1.4.1949) לא היתה קיימת מועצה. (4 א')

(ב) גוף שיוקם לפי סעיף 4 (א) יורכב באותה צורה שנבחרה והורכבה מועצה דתית פלונית מבין המועצות הדתיות שהיו קיימות עד יום ה' אייר תש"ט (15.5.1949). (4 ב')

5. שר הדתות ממונה על ביצוע חוק זה, ורשאי להתקין תקנות בכל ענין הנוגע לביצועו. (4)

6. תקפו של חוק זה הוא מיום ב' ניסן תש"ט (1.4.1949) עד סו' השון תש"י (.....1949). (5)

7. חוק זה ייקרא "חוק תקציבי השירותים הדתיים היהודיים" ש"ט (6)